

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 2 (40)

Спецвипуск до тижня науки

«Сучасний коледж – науково-методична майстерня»

Вінниця – 2022

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

ВИПУСК № 2 (40)

Свідоцтво про державну реєстрацію

друкованого засобу масової інформації

Серія ВІД № 1065-423-ПР від 24 грудня 2019 року

Журнал

(науково-виробничий, навчальний, довідковий)

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, російська, англійська, німецька

Тематичні напрями Вісника:

- ❖ Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- ❖ Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- ❖ Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- ❖ Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- ❖ Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- ❖ Challenges in Education
- ❖ Відомі імена року
- ❖ Конкурси

Номер затверджено на засіданні науково-методичної ради

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Протокол № 4 від 01 травня 2022 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Заболотний В.Ф., д.філ.н. Войцехівська Н.К., д.філ.н., проф. Слободинська Т.С., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Когутюк О.В.

Відповідальність за зміст статей несуть автори

Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу/[ред.кол.: Войцехівський К.Ф. (гол.ред) та інші]. – Вінниця: Вінницька міська друкарня, 2022. – Випуск 2(40). – 133с.

© КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2022

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНО ПРО МІСЮ ВИКЛАДАЧА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	
<i>МАРЦЕНЮК О.Г.</i>	5
THE PECULIARITIES OF PRACTICAL USE OF ORDINAL AND CARDINAL NUMERALS IN MODERN ENGLISH	
<i>Ліана ГРИЦИШЕНА</i>	7
PHONETICS VS PHONOLOGY	
<i>Владислава ГУРКАЛО</i>	13
АФІКСАЛЬНЕ ВИРАЖЕННЯ КОНОТАЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	
<i>Анжеліка КУЛИК</i>	16
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ- ЗООНІМІВ ТА ЇХ УКРАЇНОМОВНІ ЕКВІВАЛЕНТИ	
<i>Софія РЕМЕНЯК</i>	20
ОСОБЛИВОСТІ ЗМІНИ ТА МОТИВАЦІЯ ЗНАЧЕННЯ СЛОВА	
<i>Ілона СНІГУР, Анастасія ФУССА</i>	25
ШЛЯХИ ПОПОВНЕННЯ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	
<i>Юлія ХОМЕНКО</i>	30
TYPOLOGY OF THE SYSTEM OF PARTS OF SPEECH IN ENGLISH LANGUAGE	
<i>Леся ПАВЛИШИНА</i>	36
ORIGINS AND LINGUISTIC PECULIARITIES OF NEW ZEALAND ENGLISH	
<i>Олександра ДЕРЕВЕНКО</i>	39
ТОПОНІМІЧНА ЛЕКСИКА ТА МЕТОДИ ЇЇ ОПИСУ В АНГЛОМОВНИХ СЛОВНИКАХ	
<i>Марія ФЕДОРИШИНА</i>	43
ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ ВНЗ	
<i>МАЗУР Т.А.</i>	49
ЗНО З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ: НА ВСІ 200!	
<i>БЕРЕЖАНСЬКА О.Ю.</i>	53
ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «ІМЕННИК» У 6 КЛАСІ	
<i>Тетяна БАГРІЙ</i>	57
СИСТЕМА ВПРАВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «ДІЄСЛОВО» НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 7 КЛАСІ	
<i>Діана СІЛКО</i>	61
ІГРАШКА У СИСТЕМІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	
<i>Маріям МАДЖИДОВА</i>	66
ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
<i>Вікторія ТЕТЕРУК</i>	68
ВИКОРИСТАННЯ НАРОДОЗНАВЧОГО МАТЕРІАЛУ У НАВЧАННІ ДОШКІЛЬНИКІВ РІЗНИХ ВИДІВ ЛІЧБИ	
<i>Анастасія М'ЯКУШ</i>	76

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
<i>Юлія ДОВГАНЮК</i>	79
УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ІГРАШКА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
<i>Юлія ПШЕНИЧНА</i>	82
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КАЗКИ	
<i>Марина СИТНИК</i>	87
ДИДАКТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ФІЗИКИ	
<i>МИСЛИЦЬКА Н. А., КУЗЬМИНСЬКИЙ О.В., БАЙДА А.Г.</i>	95
ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ВИМОГА ЧАСУ	
<i>РОМАНУХА Ю. В.</i>	100
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВЕДЕННЯ ШКОЛЯРІВ ІЗ СДУГ	
<i>БАРЩЕВСЬКА І.В.</i>	102
ЕЛІТА РОЛОНІ ПРО ПОЛЬСЬКО-ТУРЕЦЬКУ ВІЙНУ 1621 РОКУ	
<i>ЛИСИЙ А.К.</i>	104
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НАВИЧОК СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ	
<i>Андрій САТАНОВСЬКИЙ</i>	107
ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ СИСТЕМІ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	
<i>КИСЕЛЬОВ Д.Л.</i>	111
ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 5-9 КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ	
<i>Ярослава ЯРЕМЕНКО</i>	115
ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ	
<i>Яна СТЕЦЮК</i>	119
ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРИРОДИ	
<i>Катерина ФОРОСТЯНА</i>	125
ВИКОРИСТАННЯ МУЗИКОТЕРАПІЇ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ЗАКЛАДАХ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	
<i>ЧМІХАЛЕНКО В. С</i>	128

ВИМОГИ

до підготовки науково-методичних статей
Збірника «ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

3. Мурясов Р. З. Деривационно-семантические категории производных от топонимов. Вестник Башкирского университета. 2015. Том С. 1255-1260

4. Stewart G. A Classification of Place Names. *Names*. 1954. Vol. 2, 1-13. p

Стаття надійшла до редакції

11 квітня 2022р.

ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ ВНЗ

УДК 378/011.3 – 052:808

МАЗУР Т.А.

викладач кафедри української філології

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

На сучасному етапі розвитку суспільства процес формування риторичних умінь і навичок має соціальний характер і вимагає постійної уваги до себе. Сучасна освіта потребує висококваліфікованих спеціалістів, які не тільки мають знання, а й уміють донести їх, презентувати.

Актуальність теми зумовлена тим, що вивченню риторики у ВНЗ приділяється незначна увага. Але сьогодні інтерес до її пізнання повертається, риторика вважають одним із найперспективніших лінгводидактичних напрямів. Проблема формування риторичних умінь і навичок є актуальною, що пояснюється потребою суспільства в умінні вправно володіти словом.

Мета статті – проаналізувати види роботи, спрямовані на формування риторичних умінь і навичок студентів.

Риторика як наука й мистецтво слова вивчали Л. Мацько, Г. Сагач, Є. Ключев, Ю. Рождественський, О. Селіванова, В. Карасик та ін.. Лінгводидакти М. Пентиліук, Н. Голуб, О. Горошкіна, Т. Симоненко, О. Бондаренко, Г. Онуфрієнко, О. Оніпченко, Г. Дехтярьова, О. Залюбівська, а також педагоги-практики С. Коваленко, В. Федоренко, Л. Денисюк, М. Степанюк, Т. Марцінко, О. Когут, які

впроваджують авторські програми з риторики.

Риторика, як навчальна дисципліна у ВНЗ *сприяє* загальному розвитку особистості, *спирається* на багатство духовного світу студента, *формує* риторичні вміння і навички, *спрямована* на активність у суспільному житті. *Предметом* риторики є публічний виступ у процесі комунікації. *Мета курсу риторики* – опанування умінь і навичок публічного виголошення промов. Тому, завданням вищої освіти є формування риторичних умінь і навичок, які стануть запорукою успішного публічного виступу.

Визначення поняття риторичні вміння і навички потребує досконалого аналізу «умінь» і «навичок» як педагогічних понять. У науковій літературі по-різному трактують ці поняття та їх співвідношення. Відомий вчений О. Мілерян подає таку дефініцію поняття: «Уміння – це заснована на знаннях і навичках готовність людини виконувати певну діяльність в мінливих умовах її перебігу» [6, с. 371]. Інший дослідник В. Онищук зазначає, що «уміння у своїй основі є творчими діями. Вони не можуть бути автоматизованими, оскільки відображають готовність людини до прийняття рішень і їх реалізації, які постійно змінюються. Уміння передбачає

використання раніше набутого досвіду, певних знань, без яких немає вмінь. Вони включають у себе екстеріоризацію – втілення знань у фізичну або розумову дію» [4, с. 81]. Отже, можемо сказати, що уміння – це творчі дії спрямовані на виконання поставлених завдань для досягнення певної мети, тобто, здатність здійснювати будь-яку діяльність у відповідності з поставленою метою.

У педагогічному словнику навички розглядаються як «дії, складові частини яких у процесі формування стають автоматичними. Формуються навички на основі застосування знань про відповідний спосіб дії шляхом цілеспрямованих планомірних вправлень» [3, с. 221]. Дослідник А. Родіонов визначає навичку – як «спосіб виконання дій, характеризується високим ступенем автоматизації, що досягається багаторазовим повторенням або вирішенням аналогічних за типом завдань» [7, с. 112]. Отже, навички – це дії, доведенні до автоматизму. Виконуючи ту чи іншу дію певну кількість разів, людина вправляється в її виконанні. Вона виконує її набагато легше та швидше, кількість помилок значно зменшується, тобто виконання дії певною мірою стає автоматизованим.

Зважаючи на вищезгадані доведення вчених, можемо стверджувати, що уміння, на відміну від навичок, завжди спираються на активну інтелектуальну діяльність і обов'язково включають процеси мислення. Свідомий інтелектуальний контроль – це головне, що відрізняє уміння від навичок. Тобто, можемо погодитися з Н. Голуб, яка стверджує, що «риторичні уміння – це набута здатність мовця здійснювати планомірну підготовку до міжособистісного, групового чи масового спілкування й досягати усвідомленого ефективного впливу на слухача» [1, с. 132].

Виходячи з цього, риторичними навичками є вроджена або несвідома, доведена до автоматизму здатність володіти усним мовленням та мистецтвом переконання.

Узявши за основу класифікацію Н. Голуб, яка розподіляє риторичні уміння і навички на три великі групи: *«докомунікаційні, комунікаційні та післякомунікаційні»*, ми виділяємо три етапи формування риторичних умінь і навичок [2, с. 5]. На кожному з цих етапів реалізуються різні завдання. Таким чином, **на етапі формування докомунікаційних умінь і навичок** студенти реалізують себе як оратора, розвивають базові компоненти красномовства: міміка, жести, постанова, усунення страху перед аудиторією. **На другому етапі формування комунікаційних умінь і навичок** велике місце займає інтонаційний момент, спроможність утримати увагу та не виходити за рамки часу, тримати зоровий контакт із аудиторією тощо. Тобто практичною частиною є саме ця група вмінь. **Останнім є етап післякомунікаційних умінь і навичок**, на якому студенти реалізують себе як особистість, учаться робити самоаналіз та давати критичну оцінку, тобто ці вміння є заключним етапом в роботі з формування риторичних умінь і навичок.

Г. Сагач стверджує, що «у кінцевому результаті навчання риториці повинні сформуватись такі уміння і навички студентів: вести розгорнутий монолог (лекцію тощо) з фахової проблематики; вести ефективну, конструктивну бесіду на будь-яку тему з кола культурної, високоосвіченої людини; володіти полемічним мистецтвом, етичною культурою конструктивного діалогу та полілогу (диспут, полеміка, дискусія); володіти етикою оратора; виробити

індивідуальний образ оратора, власний ораторський стиль; розуміти і виявляти риси національної специфіки виступів та риторичних текстів із скарбниці українського красномовства» [8, с. 188].

На нашу думку, у процесі формування риторичних умінь і навичок студентів слід застосовувати діяльнісний, діалоговий, практично-комунікативний підхід. Слід зазначити, що діалогічне спілкування є найважливішою складовою сучасного навчання. Діалог задає контекст навчальній діяльності, у якому відбувається не просто розвиток особистості студента, а розвиток єдності тих, хто навчається, і тих, хто навчає.

Відомо, що особливості методики викладання будь-якої дисципліни також визначаються дидактичними принципами. Це, обов'язково, загальнодидактичні принципи (науковості, наочності, послідовності, міцності знань тощо), а також специфічні, характерні для кожної окремої дисципліни. Ми виділяємо такі специфічні принципи формування риторичних умінь і навичок: принцип мовленнєвої активності студентів; принцип зв'язку риторичної теорії та практики мовлення; принцип колективної взаємодії та індивідуального підходу до студентів; принцип самостійної роботи студентів.

Принцип мовленнєвої активності передбачає застосування методів та прийомів роботи, спрямованих на активізацію мисленнєво-мовленнєвої діяльності студентів. **Принцип зв'язку риторичної теорії з практикою мовлення** полягає в тому, що має бути зв'язок теоретичного лекційного матеріалу та змісту практичних занять. Так, наприклад, лекційний матеріал будується за класичною схемою риторики (інвенція, диспозиція, елокуція), відповідно, щоб ці знання

перетворилися в уміння і навички, студентам пропонується комплексна робота, що складається з шести завдань, кожне з яких оцінюється окремо: 1) вибір та обґрунтування теми промови; 2) формулювання варіантів назви промови; 3) формулювання мети; 4) підготовчі техніки розробки змісту риторичного тексту (список запитань, коло асоціацій); 5) пошук енциклопедичного матеріалу (факти, цифри, літературні приклади, цитати, афоризми, прислів'я); 6) текст промови. Таке навчальне завдання дає можливість добре засвоїти алгоритм підготовки риторичного тексту. **Принцип колективної взаємодії та індивідуального підходу** реалізується через надання студентам права обирати різні варіанти завдань, форм роботи, формулювати власні теми творчих робіт

На основі загальнодидактичних та специфічних принципів викладання ми виділяємо методи навчання. Методи вивчення риторики повинні сприяти оптимізації мисленнєвої, мовленнєвої, комунікативної та творчої діяльності. Тому, базовою ми визначили типологію методів Р. Піонової, яка виділяє «теоретико-інформаційні, практико-операційні, пошуково-творчі» [5].

Завдання методів *теоретико-інформаційної* групи полягає в тому, що викладачі мають надати, а студенти засвоїти нові наукові знання. Сюди дослідниця відносить «діалогічно побудований усний виклад матеріалу, консультування, розповідь, пояснення, дискусія, демонстрація, аудіовідеодемонстрація, бригадний метод» [5]. В основі *практико-операційної* групи методів лежить практична діяльність студентів. Спостерігається вища активність і самостійність здобувачів освіти. До цієї групи відносяться вправи, алгоритм,

рішення завдань, досвід, експеримент, гра. Головне призначення методів *пошуково-творчої* групи – розвиток креативності, творчого мислення студентів, формування пізнавальної та наукової активності, умінь і навичок у сфері наукового пошуку. Це такі методи як: спостереження, досвід, експеримент, сократівська бесіда, акваріум, «мозкова атака», лабіринт, «думай, слухай, пропонууй». Очевидною перевагою представленої класифікації вважаємо найбільш повну їх відповідність наявним сьогодні в практиці навчання методам, здатність органічно поєднувати традиції й інновації. На нашу думку, представлені методи сприятимуть ефективному засвоєнню риторичних умінь і навичок, оскільки вони спрямовані на розвиток мислення, уваги, мовлення та творчої діяльності.

Отже, можна зробити висновки про те, що процес формування риторичних умінь і навичок включає усвідомлення студентами основних правил публічного мовлення та їх застосування, а також організацію навчального процесу викладачем та відбір найефективніших методів та прийомів навчання. Перспективами даного дослідження є розробка програм та підручників з риторики для студентів ВНЗ, використовуючи зазначені методи та прийоми роботи. Також в перспективі є дослідження формування риторичних умінь і навичок студентів-філологів на основі текстоцентричного підходу, оскільки сьогодні актуальним є питання риторичної компетентності як студентів філологічних спеціальностей, так і нефілологічних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі / Н. Б. Голуб. – Черкаси : Брама-Україна, 2008. – 408 с.
2. Голуб Н. Б. Викладання елементів практичної риторики в 10-11 класах / Н. Б. Голуб // Українська мова і література в школі. – 2002. – № 4. – С. 4–9.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
4. Литовченко В. Н. Формирование исследовательских умений студентов педагогических специальностей университета средствами НИР : дис. на соискание научн. степени канд. пед. наук : 13.00.01 / В. Н. Литовченко. – Минск., 1990. – 197 с.
5. Пионова Р. С. Педагогика высшей школы: учебное пособие / Р. С. Пионова. – Мн.: Университетское, 2002. – 256 с.
6. Психологічна енциклопедія / [автор-упоряд. О. М. Степанов]. – К.: Академвидав, 2006. – 424 с.
7. Психология физической культуры и спорта : учебник для студентов вузов / [ред. А. В. Родионов]. – М. : Академия, 2010. – 366 с.
8. Сагач Г. М. Риторика: *навчальний посібник* / Г. М. Сагач. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. – 565 с.

Стаття надійшла до редакції
05 травня 2022р.